

डॉ. घाडगे डी. के.
समाजशास्त्र विभाग
विवेकानंद कॉलेज कोल्हापूर,
(स्वायत्त)
बी. ए. भाग - २

समाजशास्त्र भारतातील सामाजिक समस्या
लोकसंख्येची समस्या
प्रकरण - २

लोकसंख्येची समस्या

- लोकसंख्या वाढीचा अर्थ
- लोकसंख्या वाढीचे जन्मदर आणि मृत्युदर हे दोन घटक लोकसंख्या वाढीस कारणीभूत आहेत.
- जन्मदरात वाढ आणि मृत्यू दरात घट यामुळे लोकसंख्या वाढते.
- तर मृत्यू दरात वाढ आणि जन्मदरात घट यामुळे लोकसंख्या कमी होते.

लोकसंख्या वाढीचे कारणे

- ❑ लोकसंख्या वाढीचे सामाजिक कारणे
- ❑ भौगोलिक कारणे
- ❑ जैविक कारणे
- ❑ आर्थिक कारणे
- ❑ मानसशास्त्रीयकारणे

लोकसंख्या वाढीवर उपाययोजना

- ❖ कुटुंब नियोजन कार्यक्रम
- ❖ प्रत्यक्ष उपायोजना
- ❖ अप्रत्यक्ष उपाय योजना
- ❖ विवाहाचे वय
- ❖ स्त्री शिक्षण
- ❖ निर्बीजीकरण
- ❖ संतती प्रतिबंधक साधने
- ❖ गर्भपाताचा कायदा
- ❖ प्रसारमाध्यम
- ❖ लोकशिक्षण